

-l-aħjar prova – prova dokumentarja

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMHALLEF

ONOR. GRAZIO MERCIECA LL.D.

ILLUM, 23 ta' Ġunju 2022

Rikors Nru. 70/2017 GM

HSBC Bank Malta p.l.c. (C-3177)

vs

**Joseph Portelli (ID 638648M) u Doris Portelli (ID 347951M) bhala garanti
solidali ta' Bolin Construction Limited (C-8698) qabel imsejha Bolin
Construction Company Limited.**

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Ġuramentat tal-HSBC Bank p.l.c. li permezz tiegħu wara li ppremetta illi :

1. Permezz ta' żewġ sentenzi quddiem il-Prim, Awla tal-Qorti Ċivili li għaddewi ngudikat fl-ismijiet HSBC il-Bank Malta plc. Bolin Construction Limited datata 24 ta' Frar 2014 u HSBC Bank Malta plc v. Bolin Construction Limited datata 9 ta' April 2014, il-kumpannija Bolin

Construction Limited (C-8698) giet kanonizzata debitrice tal-bank esponenti fis-somma ta' tliet miljuni mitejn u disgha u erbghin elf u tlieta u disghin ewro u sitta u ghoxrin centezmu (€3,249,093.26) bhala kapital u imghaxijiet mahduma bir-rata ta' imghax sempliċi sat-28 ta' Marzu 2013 u imghaxijiet ulterjuri mid-29 ta' Marzu 2013 bir-rata ta' 8% fis-sena sad-data tal-effettiv pagament kif ukoll s-somma ta' sebgħa mija u sebat elef, mitejn u hamsa u sebgħin ewro u sebgħa u disghin centezmu (€707,275.97) bhala kapital u imghaxijiet rispettivament mahduma bir-rata ta' imghax sempliċi sat-28 ta' Marzu 2013 u imghaxijiet ulterjuri mid-29 ta' Marzu 2013 bir-rata ta' 8% fis-sena sad-data tal-effettiv pagament (kopji tas-sentenzi hawn annessi u mmarkati bhala 'Dok. HSBC 1' u 'Dok HSBC 2');

2. Il-kumpanija Bolin Construction Limited baqgħet inadempjenti u sal-lum il-ġurnata għadha ma hallsitx is-sommom dovuti minnha lill-bank esponenti u dan kif ser jigi kkonfermat waqt il-mori ta' dawn il-proċeduri;

3. Permezz ta' skrittura datata 31 ta' Ottubru 1995 l-konvenuti Joseph u Doris konjuġi Portelli kkostitwew ruhhom bhala garanti solidali mal-imsemmija kumpanija debitrice prinċipali Bolin Construction Limited favur il-Bank esponenti (dak iż-żmien magħruf bhala Mid-Med Bank Limited) fis-somma ta' seba' mitt elf Lira Maltin (Lm700,000) illum ekwivalenti għal miljun u sitt mija u tletin elf u hames mija u wiehed u sittin ewro u tmienja u tletin centezmu (€1,630,561.38) kif ukoll għal imghaxijiet kollha applikabbli (kopja tal-iskrittura iffirmata mill-konvenuti hawn annessa u mmarkata bhala 'Dok HSBC3');

4. Il-konvenuti Portelli flimkien mas-soċjeta` Sun City Leisure Limited (C17936) bhala garanti solidali ta' Bolin Construction Limited kienu ġew interpellati u notifikati permezz ta' ittra ufficjali datata 19 ta' April 2011 sabiex ihallsu s-somma ta' żewġ miljuni u sebgħa u disghin elf ewro (€2,097,000) u dan skont il-kuntratt fuq imsemmi (kopja tal-ittra ufficjali hawn annessa u mmarkata bhala 'Dok HSBC 4');

5. Għalhekk, il-konvenuti konjuġi Portelli huma debitori tal-bank esponenti fis-somma totali ta' żewġ miljuni u tliet mija u sitta u erbghin elf hames mija u sitta u tletin ewro u wiehed u sebgħin centezmu (€2,346,536.71) rappreżentanti miljun u sitt mija u tletin elf u hames mija u wiehed u sittin ewro u tmienja u tletin centezmu (€1,630,561.38) bhala kapital u seba' mija u hmistax-il elf u disa' mija u hamsa u sebgħin ewro u tlieta u tletin centezmi (€715,975.33) bhala imghaxijiet mahduma sas-17 ta' Ġunju 2016 b'imghax sempliċi u dan skont l-*istatement* fir-rigward

tal-konvenuti Portelli kif ukoll tal-kumpannija Bolin Construction Limited hawn annessi u mmarkati bhala 'Dok HSBC 5';

6. Ghalhekk qieghda ssir din il-kawza.

Talab lil din il-Qorti sabiex:

1) Tiddikjara illi l-konvenuti solidament bejniethom bhala garanti solidali tal-kumpannija Bolin Construction Limited huma debituri tal-bank rikorrenti fis-somma ta' zewg miljuni u tliet mija u sitta u erbgħin elf ħames mija u sitta u tletin ewro u wiehed u sebgħin ċenteżmu (€2,346,536.71) rappreżentanti miljun u sitt mija u tletin elf u ħames mija u wiehed u sittin ewro u tmienja u tletin ċenteżmu (€1,630,561.38) bhala kapital u seba' mija u ħmistax-il elf u disa' mija u ħamsa u sebgħin ewro u tlieta u tletin ċenteżmi (€715,975.33) bhala imghaxijiet maħduma sas-17 ta' Ġunju 2016 b'imghax sempliċi oltre imghaxijiet ulterjuri bir-rata ta' 8% fis-sena mit-18 ta' Ġunju 2016 sad-data tal-effettiv pagament;

2) Tikkundanna lill-konvenuti solidament bejniethom iħallsu l-imsemmija somma globali ta' zewg miljuni u tliet mija u sitta u erbgħin elf ħames mija u sitta u tletin ewro u wiehed u sebgħin ċenteżmu (€2,346,536.71) rappreżentanti miljun u sitt mija u tletin elf u ħames mija u wiehed u sittin ewro u tmienja u tletin ċenteżmu (€1,630,561.38) bhala kapital u seba' mija u ħmistax-il elf u disa' mija u ħamsa u sebgħin ewro u tlieta u tletin ċenteżmi (€715,975.33) bhala imghaxijiet maħduma bir-rata ta' imghax sempliċi sas-17 ta' Ġunju 2016 oltre imghaxijiet ulterjuri bir-rata ta' 8% fis-sena mit-18 ta' Ġunju 2016 sad-data tal-effettiv pagament.

Rat ir-Risposta Ġuramentata Joseph Portelli u Doris Portelli li permezz tagħha eċċepew illi :

1. It-talbiet attriċi kif diretti kontra l-esponenti huma nfondati fil-fatt u fil-liġi u għandhom jiġu respinti bl-ispejjeż.

2. L-eċċepjenti Doris Portelli ma taf xejn dwar dan id-dejn u lanqas ma taf li għamlet xi garanzija. Hija għalhekk f'dan l-istadju qieghda tikkontesta kemm il-garanzija tagħha u ta' zewgħa, kemm id-dejn, u ser tistenna li l-bank attur jagħmel il-provi sħaħ tiegħu.

F'kull każ u mingħajr preġudizzju l-attur HSBC Bank Malta plc qatt ma kkomunika magħha dwar dan id-dejn, jew dwar l-ispejjeż jew l-imghaxijiet.

Lanqas ma giet avżata jew ingħatat iċ-ċans li tikkontesta l-kawża li fuq is-sentenzi tagħhom l-istess attur qiegħed jipproċedi f'din il-kawża.

3. Anke l-eċċepjent Joseph Portelli ma ingħatax tagħrif dwar l-ispejjeż u l-imghaxijiet reklamati.

Lanqas ma gie notifikat jew ingħata iċ-ċans li jikkontesta l-kawża li fuq is-sentenzi tagħhom il-bank attur qiegħed jipproċedi f'din il-kawża.

4. Il-bank attur għandu jipprovdi dettallji sħaħ tas-self avvanzat lisoċjeta' Bolin Construction Ltd u l-ħlasijiet li saru kemm mill-istess Bolin Construction Ltd kemm mill-garanti l-oħrajn. Il-bank għandu jippreżenta kull ftehim li għamel kemm mad-debitur prinċipali kemm mal-garanti individwali u partikolarment dwar il-bilanċ li kellu jithallas mill-garanti l-oħrajn.

Il-bank għandu jippreżenta kull ftehim li għamel kemm mad-debitur prinċipali kemm mal-garanti individwali partikolarment dwar il-bilanċ li kellu jithallas l-garanti u jekk u kif qasam l-azzjoni għall-ħlas.

5. Mingħajr preġudizzju għas-suespost il-bank attur kien wasal fi ftehim mal-esponent Joseph Portelli flimkien ma' Dr Ivan Vella dwar somma li kellha tithallas għas-saldu ta' kull pretensjoni fir-rigward u ebda ħlas iżjed minn dak miftiehem ma huwa dovut.

6. F'kull każ ukoll u mingħajr preġudizzju l-garanzija li fuqha qiegħed jistriħ il-bank attur mhijiex valida għal kollox jew in parti, u f'kull każ l-esponenti jew min minnhom huma meħlusa mill-ħlas għal kollox jew in parti.

7. Salvi eċċezzjonijiet oħrajn wara li tingħata l-infomazzjoni neċessarja u b'riżerva li tintalab is-sejha fil-kawża tal-garanti l-oħra.

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Żvolġiment tal-fatti:

Mill-provi akkwiziti, minkejja n-nuqqas ta' ċerti dati importanti jirriżulta lill-Qorti li l-fatti aktarx żvolġew kif ġej:

31.10.1995: Bi skrittura privata, il-konvenuti u Ivan Vella u martu daħlu garanti solidali għal debiti (futuri) ta' Bolin Construction Limited ("Bolin") li tagħha l-konvenut Joseph Portelli u Ivan Vella kienu diretturi. Mar-rikors maħluf ġiet esibita fotokopja mhux awtentikata. Fuq domanda tal-atturi biex jiġi esibit l-original tal-garanzija, ġiet esibita kopja fotostatika tagħha "awtentikata" minn uffiċjali tal-Bank.¹ Xhud tal-firma hemm ċertu S.F. Portelli li kien manager tal-Bank.² Il-garanzija kienet għall-ammont massimu ta' Lm700,000 bl-imġax relattiv u bl-ispejjeż għal kwalunkwe debitu futur "*including any further advances made by you to the Principal during the three calendar months period...*"³

20.12.1995: Il-Bank ta faċilita` ta' self lil Bolin Lm700,000 (€1,630,561.38) għall-kostruzzjoni ta' *Sun City Complex* f'Wied-il-Għajn. Il-flus mislufin ma nħarġux fuq il-kuntratt u l-Qorti m'għandha l-ebda evidenza meta nħarġu u f'liema ammonti. Fuq il-kuntratt ta' faċilita` tas-self daħlet garanti Sun City Leisure Company Limited.⁴

05.03.1998: Il-Bank ta' lil Bolin *overdraft* ta' Lm370,000 (€861868.16). Ġiet esibita kopja mhux awtentikata tal-kuntratt li minnha jirriżulta li l-konvenuti

¹ Fol 231.

² Fol 228.

³ Ara Fol 15, Klawżola numru 2.

⁴ Fol 205.

daħlu garanti solidali mal-konjuġi Vella, ma' Sun City Leisure Limited u ma' Bolin.⁵

26.06.2007: Saret proposta ta' *repayment programme* mill-Bank.⁶

27.06.2007: Sar pagament ta' Lm16,742.70 (€39,000) – skont rappreżentant tal-Bank; ma ġewx esibiti dokumenti.

19.11.2007: Sar pagament ta' Lm2,146.50 (€5,000) – skont rappreżentant tal-Bank; ma ġewx esibiti dokumenti.

21.07.2008: Il-Bank għamel proposta għal *repayment*.

30.09.2008: Sar pagament ta' Lm200,000 (€442,641.61) minn Bolin.

01.10.2008: Sar pagament ta' €23,235 minn Bolin.

17.09.2009: Sar pagament ta' Lm50,000 (€116,467.77) minn Ivan Vella. Gie rilaxxat mill-obbligi tieghu b' garanti bil-kunsens almenu apparenti tal-garanti l-oħra u tal-Bank li ffirmaw fuq skrittura relattiva.⁷ Il-Bank esebixxa tlett ittri ta' rilaxx, mingħajr data, waħda minn Sun City Leisure Limited; oħra minn D.I.V. Limited u l-oħra mill-konvenuti.⁸

22.12.2009: Saret proposta indirizzata lil Bolin, 40, Main Gate Str Ghawdex. Dan l-indirizz jappartjeni lil Ivan Vella. Inghata deadline sa Marzu 2010 wara liema data l-Bank kien sejjer jipproċedi għas-subbasta mingħajr avviż ieħor.⁹

19.04.2011: Saret ittra uffiċjali lill-konvenuti u Sun City Leisure Ltd €2,097,000.

17.06.2011 sa 22.09.2011 saru depożiti b'kollox ta' Lm28,000 minn Joseph Portelli.

⁵ Fol 197.

⁶ Fol 53

⁷ Para 17, affidavit ta' Brian Baldacchino a fol 51.

⁸ Fol 105,106,107

⁹ Fol 56

24.02.2014: Inghatat sentenza kontra Bolin għal €3,249,093.26 re: faċilita ta' self.

09.04.2014: Inghatat sentenza kontra Bolin għal €707,275.97 re: faċilitajiet ta' *overdraft*.

Il-provi mressqa mill-Bank:

20.01.2017: Ġie pprezentat ir-Rikors Maħluf li bih il-Bank fetaħ din il-kawża: għal €1,630,561.38 kapital (Lm700,000) u €715,975.33 imgħax sas-17.06.2016 b'imgħax sempliċi = €2,346,526.71 skont statement a fol 21. L-istatement jibda bid-data 19.10.2010 u jispiċċa fis-17.06.2016. Għandu *opening balance* rappreżentanti l-kapital sħiħ u *simple interest running balance* ta' €47,399.5; u jagħlaq bl-istess kapital u imgħax ta' €702,785.91. Kienu saru tliet depożiti li minnhom jidher li nqata' l-imgħax – 17.06.2011, 13.07.2011 u 22.09.2011 ta' €18,000, €5,000 u €5,000 rispettivament.

Statements oħrajn a fol 22 u a fol 111,112 juru l-ammonti dovuti minn Bolin mid-dati tas-sentenzi bl-imgħaxijiet ulterjuri.

Il-Bank esebixxa affidavit ta' Brian Baldacchino, uffiċjal tal-bank, li ma jafx l-istorja personalment imma għabarha mill-file relattiv tal-Bank.¹⁰

Hadd mill-uffiċjali tal-Bank involuti direttament ma ttella' jixhed.

Il-konvenuti talbu biex jiġi esibit fl-atti l-file sħiħ tal-Bank relatat mal-faċilita` in kwistjoni iżda l-Bank oppona¹¹ u l-Qorti ordnatlu “biex iġib miegħu d-dokument mitlub biex ikun disponibbli waqt l-għoti tax-xhieda tiegħu”.¹² Huwa iżda m'obdiex l-ordni tal-Qorti u minflok esebixxa kopja ta' partijiet

¹⁰ Fol 47 et seq.

¹¹ Fol 124.

¹² Fol 127A.

minnu biss. Brian Baldacchino, ix-xhud tal-bank, qal li neħħa minnu pariri legali u korrisondenza interna.

Fil-mori tal-kawża, permezz ta' nota tal-05.12.2017, l-attur informa lill-Qorti li kienet inbiegħet il-proprjeta ta' Sun City u l-Bank thallas €634,000 mir-rikavat tal-bejgħ, u li s-somma marret għat-tnaqqis tal-imgħax, kif jidher minn statement esibit, li bħal ta' qablu, jibda mid-data tas-sentenzi suċċitati.¹³ Gie ddikjarat li dan m'effettwax l-ammont dovut mill-konjuġi Portelli bħala garanti kif pretiż fir-Rikors Ġuramentat.

Provi mressqa mill-konvenut:

Flas lura tad-dejn mal-Bank:

Il-konvenut xehed li n-negozju ma marx tajjeb u għalhekk gie deċiż illi jitwaqqaf. Bdew diskussjonijiet mal-Bank kif se jithallas id-dejn li kellha l-kumpanija. Il-Bank issuggerixxa illi jibdew jinbiegħu partijiet mill-kumpless ta' Marsascala kif ukoll proprjeta' kbira ġewwa Għawdex ta' xi tletin appartament u għoxrin garaxx.

Biex jaderixxu mal-ordni tal-Bank, ġew mibjugħin il-proprjetajiet kollha ġewwa Għawdex li kienu ta' valur sostanzjali flimkien ma' partijiet tal-kumpless ta' Marsascala (il-pub, il-gelateria - restaurant u l-parking complex).

Kemm l-konvenut Portelli u anke Mr Vella xehdu illi wara li sar dan il-bejgħ kollu, il-Bank kien aċċetta li jixtri l-kumplament tal-proprjeta' li kien baqa' minn Sun City Complex ġewwa Marsascala għall-valur ta' Lm700,000 u hekk kien jifdal Lm300,000 li kellhom jithallsu nofshom mill-konvenut Portelli u

¹³ Fol 65, u 66.

nofshom minn Mr.Vella. U hekk ikun inqata' d-dejn kollu li kellha l-kumpanija.

Dwar dawn it-Lm300,000 kien hemm ipoteka personali fuqhom min-naħa tal-Bank. Portelli kellu ipotekata d-dar matrimonjali u Vella kellu xi ħames jew sitt proprjetajiet kemm f'Malta u kemm f'Għawdex

Rigward il-propost bejgħ tal-proprjeta' ta' Marsaskala lill-bank, kien hemm Lm84,000 taxxa bit-tmax fil-mija u sabiex jigi frankat dan l-ammont (li la Mr Vella u lanqas Portelli ma kien fi stat li jħallsu), il-konvenut Portelli kien issuggerixxa lill-Bank, li l-proprjeta' tinbiegħ bis-subbasta. Il-bank kien aċċetta din il-proposta, imma damu ħafna ma bdew il-proċeduri kontra l-kumpanija sabiex din issir.

Portelli u Mr. Vella kellhom struzzjonijiet mill-Bank sabiex ma jirrispondu għall-ebda proċeduri tal-Qorti istitwiti kontra l-kumpanija sabiex hekk jitnaqqas id-dewmien. Infatti l-kawżi li ġew istitwiti kontra l-kumpanija, il-kumpanija stess kienet kontumaci. Mr Vella u Portelli baqgħu jistennew li ssir is-subbasta iżda din is-subbasta baqgħet ma saritx u dan ad insaputa tagħhom. Portelli jixhed illi darba fost l-oħrajn irċieva telefonata mill-Bank li kien hemm ċertu Toni Ciappara interessat jixtri l-proprjeta' li kien baqa' ġewwa Marsascale, avolja kemm Mr Vella u kemm Portelli mingħalhom li l-proprjeta' kienet inbiegħet b'subbasta. Il-ftehim sar bejn il-Bank u s-Sur Ciappara; Portelli u Mr Vella ma kienu jafu xejn. Dan ikkonfermah Mr. Ivan Vella.¹⁴ **Skond Mr Vella ladarba sar dan il-bejgħ, mill-informazzjoni li kellu, id-dejn kien inqata' kollu.**

Waqfien tal-imghax:

¹⁴ Fol 333.

Skont Portelli, il-ftehim mal-Bank kien li jekk jinbiegħu il-proprjetajiet kollha t'Għawdex u Marsaskala, l-interessi fuq il-kapital kellhom jieqfu.¹⁵ Portelli jenfasizza l-fatt li għalkemm matul iż-żminijiet, inbiddu l-managers tal-Bank, il-ftehim li jitwaqqfu l-interessi dejjem ġie onorat.

Dan il-ftehim dejjem sar bil-fomm. Dan ikkoroborah Mr Ivan Vella waqt ix-xhieda tiegħu¹⁶ meta ġie prodott mill-konvenut. Il-ftehim sar mal-manager tal-Bank Mario Testa.¹⁷ **Filfatt Mr Vella jippreċiża li wara dan il-ftehem, il-Bank ma baqax jinsisti fuq l-imghaxijiet.**¹⁸ Mr Vella reġa' kkonferma dan il-ftehim meta reġa' ġie prodott mill-konvenut fi stadju aktar tard¹⁹ tal-proċeduri odjerni u jikkonferma li l-manager il-ġdid ta' dak iż-żmien – Edward Cassar - kien diġa` jaf b'dan il-ftehim u ċjoe' li l-imghaxijiet kienu waqfu²⁰ fis-sens li għakemm kien inbidel il-manager, dan kien infurmat bil-ftehim li kellhom. Meta reġa' nbidel il-manager għal darb'oħra, u laħaq ċertu Keith,²¹ dan ukoll kien ikkonfermalu li l-imghaxijiet kienu ilhom żmien twil li waqfu u kien baqa' biss il-bilanċ tal-kapital dovut.²² L-imghaxijiet waqfu appena nbiegħet il-proprjeta` kollha t'Għawdex u l-Bank ippretenda li jithallas Lm700,000 mill-bqija tal-proprjeta` ta' Wied-il-Għajn.

Il-General Manager tal-Bank, wieħed Inġliż, kien ikkonsulta lil Mr Ivan Vella – li huwa kirurgu tal-għajnejn – professjonalment, li operah b'suċċess. Vella kellmu fuq is-sitwazzjoni. Il-General Manager, wara li ra l-file, ikkonstata li kien għad fadal bilanċ ta' Lm400,000 kapital x'jithallas mill-garanti. Qabel li jnaqqas is-somma għal Lm300,000 li kellha tithallas nofs bin-nofs bejnu u bejn Portelli. Il-Ġeneral Manager ukoll ikkonferma li l-imghaxijiet kienu ilhom li waqfu.

¹⁵ Fol 233

¹⁶ Fol 250

¹⁷ Fol 317

¹⁸ Fol 250 u fol 252

¹⁹ Fol 317 u fol 320

²⁰ Fol 321

²¹ Fol 322.

²² Fol 323 u fol 331

Fin-nuqqas tal-esibizzjoni tal-file kollu, il-Qorti mhix f'qagħda li taċċerta ruħha jekk kienx hemm korrispondenza interna dwar offerti li l-atturi jsostnu li ntlagħu imbagħad inbidel il-manager u l-Bank reġa' bdielu.

Tnehħija tal-garanzija ta' Mr Vella:

Rigward il-proprietajiet maqbuda bl-ipoteki, Mr Vella xehed illi peress li huwa kellu aktar proprjetajiet ipotekati u Portelli kellu waħda biss, kellhom jitnaqqsu u mhux jitnehħew l-ipoteki kollha li kien hemm fuq ismu.²³ Portelli jikkonferma b'dawn l-ilmenti ta' Mr Vella. Jgħid li ma kellux problema sabiex jitnaqqsu l-proprjetajiet ta' Vella u filfatt għalhekk iffirma d-dokument li fih hu u martu qed jaqblu dwar ir-rilaxx *of the following items of security securing facilities in name of Bolin Construction Co.Ltd. hereunder listed and renounce to any right at law which we may have to release or abatement of our liability as guarantor arising from such release by the Bank*; għax mingħalih li kienu se jitnaqqsu l-proprjetajiet mhux li Mr Vella kien se jinheles għal kollox bħala garanti. Sabiex martu ffirmat dan id-dokument, uffiċjali tal-Bank marru d-dar tiegħu. Portelli jgħid li spjega lil martu li kienet se tiffirma sabiex jitnaqqsu l-proprjetajiet ipotekati li kellu Mr Vella. Id-dokument kien bl-Ingliż u martu ma tafx taqra bl-Ingliż u lanqas gie moqri lilha mill-uffiċjali tal-Bank. Portelli jishaq illi jhossu li l-Bank kien obligat li jispjegalu għal xiex kien qed jiffirma għax kieku kien jaf, żgur li ma kienx jaċċetta li Mr Vella johroġ għal kollox minn garanti.

Ivan Vella wkoll ikkonferma li kien talab lill-bank inaqqasslu l-proprjetajiet ipotekati. Il-konvenut xorta waħda baqa' jsostni dan meta sarlu l-kontroll-eżami.²⁴ Il-Bank ma pproduciex lill-manager in kwistjoni u lanqas iproduċa lil Chris Sladden li kien preżenti meta l-konvenuti ffirmaw fid-dar tagħhom stess.

²³ Fol 260

²⁴ Fol 346 et seq tal-process.

Spjega li dan sar billi l-konvenuti għandhom tifla inkapaċitata u għalhekk martu ma tkunx tista' toħroġ mid-dar. Qal ukoll li lill-mara l-uffiċjali tal-Bank talbuha tiffirma mingħajr ma spjegawha xejn. Il-Qorti kellha l-opportunita` li tara lill-konvenut jixhed *viva voce* quddiemha u waslet għall-konvinzjoni li xehed il-verita`. Il-konvenut, għalkemm negozjant, m'huwiex ta' skola u kien jafda hafna lill-uffiċjali tal-bank. Saħansitra anke waqt id-depożizzjoni tiegħu irrefera għalihom b'rispett. Barra minn hekk, il-Qorti ssibha diffiċli kif il-konvenut kien sejjer jaċċetta li Ivan Vella jinheles mill-garanzija a detriment kbir tiegħu stess.

L-attur kellu jgħib l-aħjar prova:

Il-liġi proċedurali tagħna tesigi b'mod kategoriku u enfatiku li trid tingieb l-aħjar prova li l-parti tkun tista' tipproduċi (Art. 559 tal-Kap 12). Esigenza proċedurali mislufa mill-*common law* Ingliża tas-seklu dsatax. Fl-Ingilterra llum din ir-regola Prattikament m'għadhiex teżisti. Gja` fis-sena 1968 imħallef Ingliż qal li “*the old rule that a party must produce the best evidence that the nature of the case will allow and that any less good evidence is to be excluded has gone by the board long ago.*” Pero` kompla jgħid li baqgħet teżisti fir-rigward tal-produzzjoni dokumenti oriġinali meta dawn ikunu disponibbli.²⁵ Dan l-iżvilupp fil-liġi Ngliża sarraf f'xi sentenzi ta' dawn il-Qrati, il-ġudikant jista' jinjora l-aħjar prova jew jagħtiha l-gemb. Barra minn hekk, il-Qorti tal-Appell irriteriet li jekk il-Qorti tkun konvinta li l-provi jkunu ċari u mhux ekwivoċi, din il-prova titqies li hija l-aħjar prova mingħajr il-ħtieġa li l-qorti tesigi prova “aħjar” minn dik imressqa.²⁶ Pero` fil-fehma ta' din il-Qorti, il-produzzjoni tal-aħjar prova, li wara kollox baqgħet skolpita fit-test tal-liġi tagħna, tibqa' sagrosanta partikolarment fil-każ ta' prova dokumentali faċilment

²⁵ Lord Justice Akner in re: *Kajal v Noble* (1982) (Criminal Appeal).

²⁶ C Stivala Limited v Salvatore Cassar 14.12.2007 Qorti tal-Appell (VDG, AJM, TM).

disponibbli. Tiswa għalhekk l-eċċezzjoni tal-konvenuti li l-Bank ma għabx l-aħjar prova dwar il-garanzija.

Apparti l-premess, il-Bank attur ma għabx l-*statements* kollha mill-bidu sal-aħħar, kif is-soltu jsir, u kif għandu jsir. Ippreżenta biss *statements* ta' Bolin – id-debitriċi prinċipali - mid-data tas-sentenzi 'l quddiem. Is-sentenzi ngħataw kontra Bolin biss, u għalhekk ma jagħmlux stat kontra l-konvenuti, anke jekk il-konvenut kien wieħed mid-diretturi ta' Bolin. Dan iktar u iktar billi Bolin kienet fi stat ta' kontumaċja billi l-konvenut u Ivan Vella ma kkontestawhiex fuq parir tal-Bank stess. Ċertament il-bank naqas li jipproduċi l-aħjar prova li seta' jipproduċi – prova dokumentarja - u għalhekk il-bilanċ li jallega li għandu favurih il-Bank ma ġiex ippruvat sal-grad meħtieġ mil-liġi.

L-iktar evidenza soda li għandha l-Qorti hi li meta Ivan Vella nheles mill-garanzija tiegħu, id-debitu tal-garanti kien meqjus li kien Lm300,000 għassaldu ta' dak kollu dovut minnhom. Ivan Vella hallas dak li l-Bank ikkunsidra li kien “sehemu”, iġifieri nofs l-ammont, ċjoe` Lm150,000. Dan fuq il-kelma ta' Mr. Vella. Il-Bank ma pprezentax il-ftehim li seta' għamel bil-miktub ma' Mr. Vella biex ħelsu minn garanti u jekk u kif qasam l-azzjoni għall-ħlas – kif tajjeb eċċepew il-konvenuti fir-raba' eċċezzjoni tagħhom.

Anke jekk ma saritx eċċezzjoni formali f'dan is-sens, jirrizulta li kien hemm vizzju tal-kunsens fir-rigward tal-ħelsien ta' Mr Vella mill-garanzija u għalhekk din ma tgħoddx almenu fir-relazzjoni bejn il-konvenuti u l-attur.²⁷ Indipendentement minn dan, iżda, bil-ħlas minn Mr Vella, id-debitu xorta waħda naqas bin-nofs.

²⁷ Il-ġurisprudenza l-iktar riċenti u l-iktar akkreditata tghallem li difiża bħal din tista' ssir b'eċċezzjoni u m'hemmx għalfejn ikun hemm azzjoni ossia kawża ad hoc jew kontro-talba. Ara per eżempju *Island v Xerri* 08.01.2010 Qorti tal-Appell (Superjuri) Nru. 69/2004/1; *Sciocluna v Citadel* 27.06.2008 Qorti tal-Appell (Superjuri) Nru 543/2004/1 u *Charichelon Co. Limited v Maria Sciocluna* 22.05.2009 Qorti tal-Appell (Inferjuri) per Onor. Imħ. Philip Sciberras.

Għalhekk huwa loġiku, u ġust, li l-Qorti tikkonkludi li f'dak il-punt id-debitu tal-konvenuti kien ukoll ta' Lm150,000. Mis-17.06.2011 sa 22.09.2011 Portelli hallas Lm28,000 u għalhekk fadallu bilanċ ta' Lm122,000 li illum jissarfu fi €284,183.14.

Decide:

Għal dawn il-motivi, l-Qorti:

1) Tilqa' in parte l-ewwel talba billi tiddikjara illi l-konvenuti solidament bejniethom bħala garanti solidali tal-kumpannija Bolin Construction Limited huma debituri tal-Bank attur fis-somma ta' €284,183.14 b'imġax legali bir-rata ta' 8% fis-sena mid-data ta' din is-sentenza sad-data tal-effettiv pagament.

2) Tilqa' in parte t-tieni talba billi tikkundanna lill-konvenuti solidament bejniethom iħallsu l-imsemmija somma.

Fiċ-ċirkostanzi, spejjeż jinqasmu żewġ terzi għall-attur; terz għall-konvenuti.

Moqrija.

ONOR. IMĦALLEF
GRAZIO MERCIECA